

dență). O dată pătruns de acest aer, spectatorul se surprinde, desprins de propria lui fixație în ce privește receptarea versurilor și personajelor lui Alecsandri, ascultând dulceața acestor versuri, ca de pe un disc în alte vremi, revoluate, imprimat; și privind la aceste personaje, cu ochii împăienjeniți de istorie, de trecerea timpului, de emoția cu care această trecere a timpului încarcă amintirile...

De aici încolo, peste cadrele spectacolului și ale părerilor ce stârnește, se intră în concepția (da, nerealizată, greu sesizabilă, dar nu de neluat în seamă) a spectacolului.

Nu știu dacă Dan Nasta a vrut să fructifice gândul lui Geo Bogza despre „lumina duminicală” în care ne va apărea Alecsandri „cît vom trăi și oriunde va fi să ajungem”, despre îngăduința, omorul și duișoia cu care înaintașii căută a fi priviți, după ce timpul rigorilor critice a fost depășit pentru a fi înlocuit cu timpul fără graniță al afecțiunii. E, în orice caz, o înțelegere de preț, semnificativă. Deoarece intenția lui Dan Nasta a fost de a oferi afecției noastre, și mai puțin rigorilor noastre critice, pe Alecsandri. Intenția lui a fost de a rosti și juca pe Alecsandri în respectul literal al operii sale și al spiritului ce a stăpînit-o; de a stîrni astfel în spectatorul de azi ecoul imediat și pur pe care opera l-a iscat în climatul cultural al nașterii și lansării ei. Aceasta însă, fără a silui modul nostru de azi de a recepta și gusta o valoare a trecutului, ci, dimpotrivă, afirmîndu-l. Nu operînd asupra acestei valori incizia unei așa-numite apropieri a ei de contemporaneitate (operație care, adesea, duce ușor la trunchieri sau răstălmăciri), ci descoperind-o de scoriile ce-au învăluit-o pe măsura trecerii timpului, și chemîndu-ne să ne aplecăm asupra ei cu orizontul nostru lărgit de înțelegere, cu fondul nostru perceptiv îmbogățit de experiența istoriei. „Lipsa de gust” și „neglijența” pe care Aristizza Romaneseu o reproșa primei montări, din 1884, datorată lui Ștefan Vellescu, în pofida răsunătorului succes reputat totuși, ar fi sub auspiciile gustului nostru subțiat de azi, să dobîndească o calitate estetică; ca și acel „convenționalism calofil” cu care Camil Petrescu pecețuia arta teatrului nostru din epoca *Fintinei Blanduziei*. Toate acestea însă ar fi fost să se realizeze nu pe calea unei reconstituiri efective, concrete, ci pe calea unei reconstruirii de sensuri a căreia nu-l poate fi răpîtă o doză de blajină ironie parodică. E o propunere de valorificare a clasicității noastre. Care nu poate fi osîndită cu indiferență din pricină că n-a ajuns îndeajuns de convingător la o intrupare în act artistic. Poate, viitoare încercări vor recolta roade mai elocvente. Cu deosebire în cazul unor opere de tipul *Fintinii*... Fiindcă, pe alt registru, pe registrul lui *Despot-vodă*, bunăoară, propunerile — și realizările scenice — (chiar la Dan Nasta) se pretind diferite.

Teatrul Național din Timișoara

„DESPOT - VODĂ”

de Vasile Alecsandri

Aura de prestigiu conferită reprezentației, intenția — realizată — de-a demonstra publicului virtuțile și semnificația majoră a unui spectacol istoric, și, mai ales, adeziunea evidentă a unui mare număr de spectatori, îmi dau dreptul să identific *Despot-vodă* de Vasile Alecsandri cu un veritabil eveniment artistic la Naționalul timișorean.

Cea dintâi — și convingătoare — chemare spre a îmbrățișa, ca spectator, reprezentația acestei drame istorice o semnează scenograful Virgil Miloia. De la culoare la plantația decorului, de la nuanța și detaliul vestimentar, pînă la compoziția atmosferei solemne și grandioase, gândul creator al scenografului a ridicat temperatura spectacolului la înălțimea actului de artă, imprimînd desfășurării faptelor, simplitate și emoție.

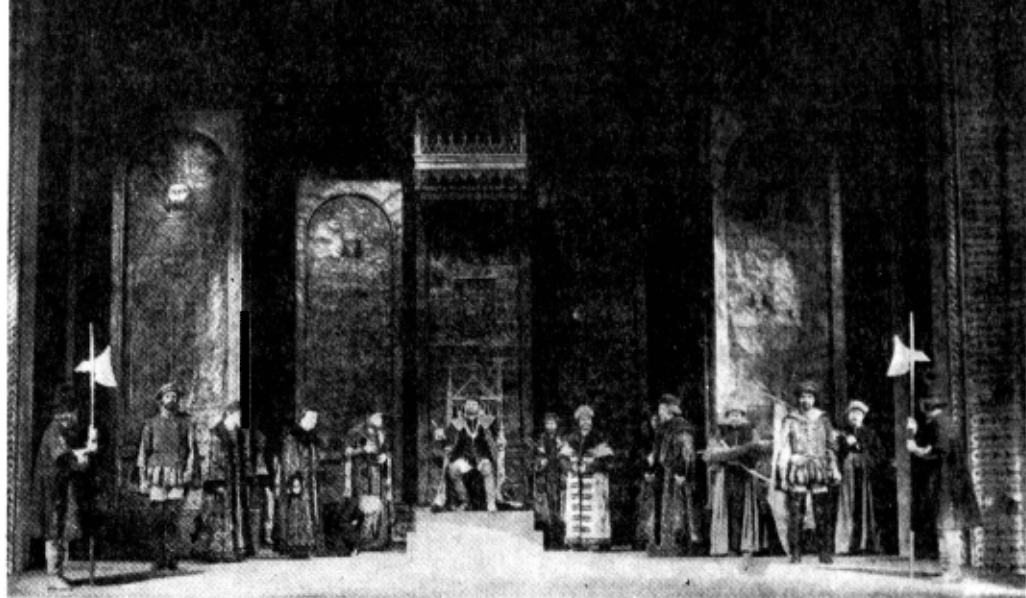
Regizorul Emil Reus dezvoltă materialul dramei în dimensiuni de document al veacului moldav, surprins în moment de cutremur. Podiumul istoriei Moldovei se dezechilibrează primind un venetic; sub abundența de aur și purpură se clatină pietrele strămoșești, se înnegurează gloria unui popor pentru a triumfa intriga, complotul, crima, vînzarea.

Personajele există — motivîndu-și existența și demonstrîndu-și culpa — în evoluția nefirească a momentului istoric, proiectată firesc, argumentat; boier sau domn, personajele înlesnesc direct sau indirect strecurarea lui Despot spre cîrma țării.

Eroul principal al spectacolului timișorean este nu Despot, nici Ciubăr, nici Moțoc — și nici alt nume din distribuție; protagonistă este fresca istorică expusă în drama lui Alecsandri; proiectat în prim-plan este momentul de criză, ce-și are stabilite premisele, dezvoltată evoluția și căruia îi aflăm explicația.

Melodia versului e susținută simplu și elegant, ansamblul întreg conformîndu-se omogeniei unei baghete ce-a dirijat fără ostentație, cu grijă pentru culoarea romantică a poeziei, pentru patetismul situației, înlocuind grandilovența cu amploarea de mare montare.

Din galeria de portrete ce par coborîte din stampe, cucerind, în cel mai frumos sens al cuvîntului o nouă generație de spectatori,

„Despot Vodă” de Vasile Alecsandri pe scena Teatrului Național din Timișoara. Regia : Emil Reus. Scenografia : Virgil Miloia

notez compoziția precisă — reverberație bi-ciuitoare a demnității pămîntene — Lăpușneanu — Ion Cocieru, subtilitatea nebuniei și nebunia fanatismului — Ciubăr Vodă — Gh. Pătru, apoi Al. Jurăscu — Despot, Florina Cercei — Carmina, Lucia Doroftei — Ana și întreaga distribuție (prea numeroasă pentru a fi numită pe de-a întregul) al cărei talent și efort creator impune *Despot-Vodă* pe scena Naționalului timișorean.

Liliana Moldovan

Teatrul Național din Cluj

„PROCURORUL”

de Gheorghe Djarov

Piesa lui Gheorghe Djarov, *Procurorul*, este unul din textele dramatice contemporane a cărui valoare nu admite îndoială; este un text de o acuitate neîntreruptă: problematica și mesajul dramei nu vor cunoaște tristețea inoportunității.

„Acțiunea piesei se desfășoară în acea vreme cînd în sinul societății noastre se for-

mau ideile înnoitoare ale Plenarei din aprilie 1956 a Comitetului Central al Partidului Comunist Bulgar și revoluția acumula curaj pentru a mătura obstacolele care-i stăteau în cale.” (Citat din prezentarea făcută de autor). Conflictul se naște din înfruntarea a două personaje: Anchetatorul și Procurorul. Acțiunea este lineară și unică: tentativa Procurorului de a ieși din mecanismul administrativ al Anchetatorului, refuzul de a mai fi una din piesele impersonale, ale unui aparat care ignoră individul și conștiința sa. Căci Procurorul în acest angrenaj — paradoxal — este situat pe ultimul loc al procedurilor; este de fapt o simplă semnătură de ale cărei drepturi și împuterniciri formale se prevalează mecanismul; dar persoana Procurorului se bucură de atenție și considerație: atît timp cît nu se împotrivesc demersurilor formale; atît timp cît nu înțelege reala sa inutilitate, deci pînă în clipa în care se împotrivesc folosirii sale ca simplu instrument. Acesta este momentul în care piesa începe să-și desfășoare drama. Comunistul Pavel este arestat de Anchetator. Dosarul lui Pavel trebuie semnat de Procuror. Procurorul se opune, încearcă să-l convingă pe Anchetator de posibilitatea existenței în dosar a unor calomnii tendențioase. Anchetatorul îi interzice investigațiile; Procurorul refuză să semneze dosarul — fapt care devine dintr-o dată cap de acuzare în mâinile Subordonatului său: Procurorul este arestat. „Deși, în ofensivă, revoluția socialistă se oprește din cînd în cînd pentru a-și împropăta puterile. Vrea să audă glasul fiilor